

PM Fågelinventering

Kv. Enigheten i Mariehäll, Stockholms stad, 2023

På uppdrag av:

Tengbomgruppen AB

Kontaktperson: My Ekman

Uppdraget:

Projektledare: Mova Hebert

Författare: Caroline Kling och Mova Hebert

Kartor/GIS: Marlijn Sterenborg

Kvalitetssäkring: Mova Hebert och Edwin Sahlin

Callunas interna projektkod: MHT0339

Calluna AB:

Linköpings slott

582 28 Linköping

Org.nr: 556575-0675

Växel: +46 13-12 25 75

www.calluna.se

Rapporten citeras enligt följande: Kling, C. (2023). PM Fågelinventering
Kv Enigheten i Mariehäll, Stockholms stad, 2023

Foton: © Calluna AB om inget annat anges.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Uppdrag och syfte	4
Häckande fåglar i Sverige och deras artskydd.....	4
Metod	6
Häckfågelinventering.....	6
Resultat	6
Sammanställning arter från fågelinventeringen.....	7
Kartor.....	10
Artskydd –förekommande fågelarter	12
Förutsättningar	12
Häckande fåglar	12
Artskyddsbedömning –prioriterade fågelarter	13
Referenser	25
Bilagor	25
Bilaga 1. Tabell över häckningskriterier	25

Sammanfattning

Calluna AB har på uppdrag av Tengbomgruppen AB under 2023 utfört en häckfågelinventering i kvarteret Enigheten i Mariehäll, Stockholms stad, inför beslut om detaljplan. Inventeringen bestod av sex fältbesök under april - juni.

Totalt påträffades 28 fågelarter under inventeringen som bedömdes häcka (kriterier från möjlig till säker häckning) varav 11 arter är så kallade prioriterade arter (se faktarutor figur 2 och 3). De prioriterade arterna är: björktrast (NT), fiskmås (NT), gråsparv (50%), grönfink (EN), grönsiska (50%) Kråka (NT), stare (VU, 50%) Svartvit flugsnappare (NT), tornseglare (EN, 50%), ärtsångare (NT) och östersjötrut (VU).

Ca 40-50 fågelpar bedöms ha revir och häcka inom inventeringsområdet eller i omedelbar anslutning. Resultatet visar att Troll Olaskogen har ett rikt fågelliv på begränsad yta. De höga naturvärdena med äldre träd, hålträd, rötade träd, död ved, partier av tätare undervegetation samt inslag av både löv och barr är sannolika förklaringar. Läget mellan två av Stockholms gröna kilar kan också spela in. Troll Olaskogen har under säsongen utnyttjats även av tillfälliga gäster, som bergfink och sparvuggla.

Sammanfattningsvis bedömer Calluna (gäller samtliga fågelarter i området) att det inte finns risk att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Genomförande av detaljplanen bedöms inte påverka populationerna av förekommande arter. Kontinuerlig ekologisk funktion för förekommande häckande arter bedöms kvarstå vid genomförande av detaljplanen. Som generell skyddsåtgärd föreslås att inte ta ner träd och ta bort buskar under fåglarnas häckningsperioder (ca 1/3-30/8). Behöver träd ändå tas ner under häckningstid rekommenderas att undersöka förekomst av fågelbon noggrant innan avverkning.

För att minska påverkan på fåglarna i Troll Olaskogen vid exploatering på de hårdgjorda delarna i området rekommenderas att i stor utsträckning bevara skogen med hålträd, död ved och ett varierat buskskikt. Det skulle ligga till grund för att fågellivet även i fortsättningen kan vara rikt.

Bakgrund

Uppdrag och syfte

Calluna AB har 2023 fått i uppdrag av Tengbomgruppen AB att utföra en häckfågelinventering i Bromma, Stockholms stad, inför detaljplaneprocess för Enigheten. Tidigare inventeringar har varit en naturmiljöutredning år 2021 utförd av Geosigma, innehållande en naturvärdesinventering, en trädinventering samt en artskyddsutredning. Calluna har utöver detta gjort en fladdermusinventering under 2022.

Fågelinventeringens syfte har varit att konstatera vilka fågelarter som förekommer och hur de nyttjar området. Kunskapen är tänkt att användas i planering och genomförande av åtgärder så att nödvändig hänsyn tas till fågelfaunan.

Figur 1. Illustrationsplan för kvarteret Enigheten, intill Bällstavägen i Mariehäll, Bromma.

Häckande fåglar i Sverige och deras artskydd

I Sverige häckar cirka 250 fågelarter regelbundet. Förutom dessa tillkommer årligen ett antal mer eller mindre vanligt förekommande tillfälliga besökare. I EU:s fågeldirektivs bilaga 1 (2009/147/EC) upptas 66 av de svenska häckfåglarna, vilket innebär att de arterna anses särskilt viktiga samt att särskilda skyddsområden skall utpekas för dem.

På den svenska rödlistan finns 116 fågelarter upptagna, varav 61 bedöms vara hotade och ha en sämre status än kategorin *NT Nära hotad* (SLU Artdatabanken, 2020). Rödlistningen innebär inte något formellt skydd utan fungerar som en riktlinje som beskriver artens risk att dö ut. Det finns även rödlistningar på till exempel internationell nivå (IUCN) där en arts population i dess helhet bedöms.

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är alla vilda fåglar skyddade. Artskyddsförordningen är en förbudslagstiftning, den är strikt och dispensmöjligheterna är mycket begränsade. Genom artskyddsförordningen har en väsentlig del av bestämmelserna gällande skydd av arter i EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG) och art- och habitatdirektiv (1992/43/EEG) genomförts i svensk lagstiftning.

Artskyddsförordningen är att betrakta som en precisering av 2 kap. miljöbalken (MÖD 2013:13) och för att leva upp till bland annat lokaliseringsprincipen är det viktigt att fridlysta, skyddade, arter utreds tidigt i prövningsprocesser. Utlöses förbud enligt artskyddsförordningen, och dispens inte kan medges, förhindrar det verksamheten från att genomföras (Naturvårdsverket, 2023).

Med den ändring av artskyddsförordningen som trädde i kraft den 1 oktober 2022 särskiljs skyddet av fåglar från övriga djur. Fridlysningen innebär att det bland annat är förbjudet att avsiktligt döda fåglar och att avsiktligt störa fåglar, särskilt under uppfödnings- och häckningsperioder, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen till den nivån. En åtgärd är avsiktlig om en verksamhetsutövare känner till att en åtgärd eller en verksamhet kan döda eller störa fåglar på ett otillåtet sätt (Naturvårdsverket, 2023). Om syftet med en åtgärd eller verksamhet inte är att avsiktligt fånga eller döda fåglar gäller inte förbuden på individnivå utan först om det finns risk att populationen inte kan upprätthållas (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, 2022).

Data om populationstrender är hämtat från den lista på fåglar som Sverige i den s.k. artikel 12 rapporteringen för fågeldirektivet, har rapporterat till EU. Rapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år, senast 31 juli 2019 och där gjordes en trenduträkning för perioden 1980–2018. Eionet är hemsidan där all data som Sverige rapporterade 2019 enligt fågeldirektivet finns publicerad.

RÖDLISTADE ARTER

Rödlistningen visar risken att en art dör ut. Bedömningen görs bl.a. genom att jämföra artens populationsstorlek, populationsförändring, utbredning samt grad av habitatfragmentering mot en uppsättning kriterier.

Som **rödlistad** benämns de arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna:

- Nationellt utdöd (RE)
- Akut hotad (CR)
- Starkt hotad (EN)
- Sårbar (VU)
- Nära hotad (NT)
- Kunskapsbrist (DD)

Som **hotad** benämns de rödlistade arter som kategoriseras som antingen CR, EN eller VU.

Rödlistningsangivelser i denna utredning följer den senaste rödlistan från Artdatabanken.

NATURVÅRDSVERKET'S REKOMMENDATION GÄLLANDE PRIORITERING AV FÅGELARTER

Alla vilt förekommande fågelarter är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Naturvårdsverkets vägledning säger dock att följande grupper bör prioriteras även om alla fågelarter omfattas:

- Arter markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1 (betyder att de är upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv). (Förkortas i PM med "FD")
- Rödlistade arter. (Se ruta figur 2).
- Arter vars populationer har minskat med 50 % eller mer sedan 1980. (Förkortas i PM med "50%")

Figur 2: Faktaruta om rödlistade arter och dess kategorier med förkortningar.

Figur 3: Naturvårdsverkets rekommendation gällande prioritering av fågelarter.

Metod

Häckfågelinventering

Fågelinventeringen utfördes genom en variant av linjetaxering där inventeringsområdet genomströvades med korta stopp (punkttaxering) för att spana och lyssna efter förväntade och eventuellt förekommande arter.

Besöken genomfördes tidigt på morgonen och under väderförhållanden som varken större inventerarens observationsförmåga eller väsentligt påverkade fåglarnas aktivitet. Samtliga inventeringar skedde i uppehållsväder och svag vind. Inventeringsarter var alla arter som observerades med häckningskriterier. Alla observationer registrerades (med typ av aktivitet, se bilaga 1) i inventeringsverktyget (Fieldmaps för ArcGIS) på smartphone. När samtliga fältbesök var klara, gjordes en enklare revirkartering vid vilken antalet revir bedömdes (utifrån förekomst, typ av aktivitet och även hänsyn till föredragen biotop).

Inventeringarna utfördes vid sex olika besök under häckningssäsongen 2023, den 3 mars, 6 april, 26 april, 9 maj, 24 maj och 5 juni, av de erfarna fågelskådarna Caroline Kling, Edwin Sahlin, Mova Hebert och Marlijn Sterenborg.

Resultat

Totalt observerades 28 fågelarter under inventeringen som bedömdes häcka (kriterier från möjlig till säker häckning) inom eller i mycket nära anslutning till inventeringsområdet. Elva av dessa hör till de så kallade prioriterade fågelarterna. Dessa är björktrast (NT), fiskmås (NT), gråsparv (50%), grönfink (EN), grönsiska (50%), kråka (NT), stare (VU, 50%), svartvit flugsnappare (NT), tornseglare (EN, 50%), ärtsångare (NT) och östersjötrut (VU), se figur 4. Dessutom noterades vid ett tillfälle rastande bergfinkar och en sparvuggla på besök.

Sammanställning arter från fågelinventeringen

Tabell 1. Fågelarter i bokstavsordning som noterades under inventeringen och bedöms häcka i inventeringsområdet. Prioriterade arter i röd text. $\geq 50\%$ = negativ trend, $\geq 50\%$ populationsnedgång perioden 1980–2018. Rödlistade arter utgår från 2020 års bedömning. FD = Fågeldirektivet hänvisar till arter markerade med B i bilaga 1 till Artskyddsförordningen. (Se vidare om prioriterade arter i figur 2 och 3).

Artnamn (röd text = prioriterad art)	Högsta häcknings-kriterium	Bedömt antal revir	Kommentar
Bergfink	-	0	Rastande under flyttningstid.
Björktrast (NT)	Säker häckning (20)	1-2	
Blåmes	Säker häckning (19)	4-5	
Bofink	Möjlig häckning (3)	2-3	
Domherre	Möjlig häckning (3)	1	
Fiskmåsa (NT) Nästan 50%	Möjlig häckning (2)	1	På hustak intill området.
Grå flugsnappare	Möjlig häckning (3)	1-2	
Gråsparv ($\geq 50\%$)	Möjlig häckning (3)	Flera	Stationär art som lever i flock.
Grönfink (EN)	Trolig häckning (5)	2	
Grönsiska ($\geq 50\%$)	Möjlig häckning (3)	1	
Koltrast	Trolig häckning (5)	4	

Artnamn (röd text = prioriterad art)	Högsta häcknings-kriterium	Bedömt antal revir	Kommentar
Kråka (NT) Nästan 50 %	Trolig häckning (5)	1	Nattkvist intas i området. Boplats ej funnen i området, troligen har arten bo i närheten men invnenteringsområdet ingår i reviret.
Nötskrika	Möjlig häckning (4)	1	
Nötväcka	Trolig häckning (5)	1-2	
Pilfink	Möjlig häckning (4)	2-3	
Ringduva	Trolig häckning (5)	3	
Rödhake	Möjlig häckning (3)	1-2	
Rödstjärt	Möjlig häckning (3)	1	
Skata	Säker häckning (14)	1-2	Ett aktivt bo, ett ev aktivt bo, minst ett skatpar, möjligtvis två (eller fler). Ett flertal skator sedda.
Sparvuggla	-	0	Tillfällig gäst
Stare (VU, ≥50%)	Säker häckning (14)	1-2	Ett aktivt bo hittat, flera kan finnas.
Steglits	Möjlig häckning (3)	1	
Stenknäck	Möjlig häckning (3)	1	

Artnamn (röd text = prioriterad art)	Högsta häcknings-kriterium	Bedömt antal revir	Kommentar
Större hackspett	Trolig häckning (5)	1	
Svartvit flugsnappare (NT) Nästan 50%	Möjlig häckning (3)	2	
Sädesärla	Möjlig häckning (2)	0-1	
Talgoxe	Trolig häckning (7)	4	
Tornseglare (EN, ≥50%)	Möjlig häckning (2)	1	Födosökande par i luften, möjlig häckning i nära anslutning till området, under hustak.
Ärtsångare (NT)	Möjlig häckning (3)	1-2	
Östersjötrut (VU)	Möjlig häckning (2)	1	På hustak intill området.

Kartor

Figur 4. Karta med revirbedömning över prioriterade arter (rödlistade, $\geq 50\%$ minskning 1980-2018, bilaga 1 fågeldirektivet). Kartmarkeringarna motsvarar platser där fåglar bedömts ha revir, exempelvis där en fågelart observerats sjunga eller på andra sätt kunnat knytas till platsen genom födosök vid ett eller kanske flera besök.

Figur 5. Karta med revirbedömning för övriga arter. Kartmarkeringarna motsvarar platser där fåglar bedömts ha revir, exempelvis där en fågelart observerats sjunga eller på andra sätt kunnat knytas till platsen genom födosök vid ett eller kanske flera besök. Prickarna följer lägsta antalet bedömda häckningar enligt tabell 1.

Figur 6. Staren, en av de prioriterade fågelarter som häckar i Troll Olaskogen. I vår har minst ett par haft häckningsframgång i inventeringsområdet med konstaterad boplats och matning av ungar.

Artskydd –förekommande fågelarter

Förutsättningar

Ungefär halva ytan av inventeringsområdet i kvarteret Enigheten består av hårdgjord mark dels efter en tidigare byggnad som nu är riven, dels i form av en parkeringsplats. Resten utgörs av Troll Olaskogen, som är en till stora delar orörd blandskog med skiftande trädåldrar. Vissa partier domineras av lövträd, andra av barrträd mest tall. Det förekommer död ved och finns ett större antal äldre och i vissa fall rötade träd eller hålträd, varav många utgör bo- och födosöksplats för fåglar. Naturmiljöutredningen från år 2021 pekar ut ett närmare 80-tal träd som naturvärdesträd eller potentiella naturvärdesträd, varav flera med bohål för fåglar eller insekter.

En liten del av inventeringsområdet ligger söder om Bällstavägen på småhusfastigheterna Hingsten 1 och 2. De utgörs av hustomter.

Häckande fåglar

Resultatet av fågelinventeringen visar att Troll Olaskogen har ett rikt fågelliv på begränsad yta. Sannolikt är de höga naturvärdena (naturvärdesklass 3, påtagligt naturvärde, i merparten av skogen) en förklaring. Konnektiviteten till större grönområden finns också, även om inte anslutningen är omedelbar. Ekerökilen sträcker sig fram till Kyrksjölöten med spetsen vid Kortenslund och Riksby vid Bromma flygplats. På andra sidan passerar Järvakilen en bit bort, vid Ursvik. Läget mellan de två gröna kilarna gör att området kan fungera som en spridningskorridor, en ”stepping stone” dem emellan. Ca 40-50 fågelpar bedöms ha revir inom inventeringsområdet med häckning och boplats inne i eller i omedelbar anslutning (tabell 1, figur 4-5). Dessutom utnyttjas Troll Olaskogen av tillfälliga gäster. I vår har bergfinkar setts rasta under sin flytt från vinterkvarteren nere på kontinenten upp till norra Sverige där de häckar. En sparvuggla har också varit på besök i början av mars.

För några av arterna ingår området som del i ett större revir. Det gäller bl. a kråka, fiskmås och östersjötrut, som samtliga är prioriterade och rödlistade arter. Kråkor lever ofta i flock utanför häckningstid, och området har minst ett träd som utnyttjas som nattkvist och sovplats för traktens kråkor. Dagtid är samma träd en favoritplats för spaning (figur 7). Fiskmås och östersjötrut bedöms häcka på taken intill området och har setts födosöka i kvarteret Enigheten. Detsamma gäller för tornseglarna, som aldrig går ner på marken utan lever sina liv uppe i luften där Troll Olaskogen ingår i födosöksområdet.

Av de prioriterade arterna i Troll Olaskogen är det staren, grönfinken och tornseglaren som har starkast klassificering på rödlistan. Staren kategoriseras som sårbar medan grönfinken och tornseglaren räknas till de starkt hotade. Grönfinken har minskat kraftigt och hastigt de tio senaste åren till följd av en sjukdom, medan tornseglarens minskning har pågått under en längre period. Även gråsparven och grönsiskan har en trend av långsiktig minskning, och tillsammans med staren och tornseglaren har populationerna i Sverige sjunkit med mer än 50 procent sedan 1980-talet.

Troll Olaskogens äldre träd har särskilt stor betydelse för hålbbyggande arter då de erbjuder lämpade träd för bohål. Jämfört med unga trädbestånd erbjuder de dessutom en större volym av trädkronor och större ytor av bark att födosöka i, och har en högre produktion av kottar med näringsrika fröer för frätande fåglar. Generellt är såväl artrikedom som diversitet och

abundans för fåglar högre i äldre skogar. Att skogen används av hålbbyggande arter syns på mängden hålträd i skogen. Att barrskogsinslaget håller kvalitet visar närvaron av bl a domherre och grönsiska. Området är däremot för litet för barrskogsmesarna (till exempel tofsmes), men läget mellan de två kilarna kan ändå utgöra en del i ett spridningssamband för dessa arter. Arter knutna till lövmiljöer med inslag av äldre eller högre träd, viss undervegetation och bohål efter större hackspett är bland annat stenknäck och svartvit flugsnappare. Ärtsångare och grå flugsnappare är andra arter som drar nytta av tät undervegetationen.

Artskyddsbedömning –prioriterade fågelarter

Fiskmå, Östersjötrut och tornseglare häckar troligen på/under tak i närheten av inventeringsområdet och har setts flyga förbi och över inventeringsområdet och kan eventuellt använda det för födosök. De bedöms inte närmare då häckningsplatserna inte berörs av planerat projekt och då inventeringsområdet bara är en mycket liten del av födosöksområdet.

I tabellen nedan bedöms övriga prioriterade fågelarter: björktrast (NT), grönfink (EN), grönsiska (-50%), gråsparv (-50%), kråka (NT, -50%), stare (VU), svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT).

Sammanfattningsvis bedömer Calluna (gäller samtliga fågelarter i området) att det inte finns risk att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Genomförande av detaljplanen bedöms inte påverka populationerna av förekommande arter. Kontinuerlig ekologisk funktion för förekommande häckande arter bedöms kvarstå vid genomförande av detaljplanen. Som generell skyddsåtgärd föreslås att inte ta ner träd och ta bort buskar under fåglarnas häckningsperioder (ca 1/3-30/8). Behöver träd ändå tas ner under häckningstid rekommenderas att undersöka förekomst av fågelbon noggrant innan avverkning.

Tabell 2. Bedömning om risk för förbud enligt artskyddsförordningen riskerar att utlösas.

Art	Förekomst 2023	Ekologi/ utbredning	Bakgrund till prioriterad art	Hänsyn	Risk för förbud
Björktrast (<i>Turdus pilaris</i>)	Ett revir i norra delen, arten nyttjar troligen även gatu- och parkmark i norr. Observerades med säker häckning.	Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Den förekommer över hela landet. I Sverige är populationen uppskattad till 549 000 par.	Rödlistad som nära hotad (NT) vid 2020 års bedömning (den senaste i skrivande stund). En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 17,5 (10–25) % under de senaste 15 åren. På global nivå (IUCN) är dock arten livskraftig (LC) bedömd senast 2016.	Plantera bärande träd som oxel och rönn, som kan fungera både som boträd och som vinterföda.	Nej.
Grönfink (<i>Chloris chloris</i>)	Ett revir bedöms finnas söder om Bällstavägen och ett i nordöstra delen av inventeringsområdet. Arten observerades vid flera av fältbesöken och häckningskriterie (5) är permanent revir,	Grönfink häckar i skogsbyn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Den förekommer i större delen av landet. Den svenska populationen	Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga minskningen de senaste 10 åren, orsakad av en sjukdom, innebär att den nu uppfyller kriterierna för EN (starkt hotad).	Spåra lövträd, och framför allt ädellövträd och gamla lövträd. Ytterligare plantering av lövträd gynnar arten.	Nej, trots att arten är starkt hotad är inte brist på livsmiljö anledning till den kraftiga minskningen, utan den sjukdom som drabbat arten.

	trolig häckning. Förekommer där troligen på grund av inslag av mer lövträd.	uppskattas till ca 211 000 par.			
Grönsiska (<i>Spinus spinus</i>)	Ett revir bedöms finnas i västra delen av inventeringsområdet, arten är rörlig och hörs över delar av inventeringsområdet. Observeras som möjlig häckning (3).	Grönsiska häckar i barr- och blandskog, speciellt i högstammig granskog. Den svenska populationen uppskattas till 817 000 par.	Arten har minskat med 50% i Sverige under perioden 1980–2018.	Äldre barrskog, särskilt med högt graninslag, ger högst värde för arten i området.	Nej, liten påverkan från förslaget, också vanlig art som har liknande livsmiljöer i skog i närområdet och inte minst längre norrut i landet. Mycket rörlig.
Gråsparv (<i>Passer domesticus</i>)	Ett revir bedöms finnas söder om Bällstavägen i anslutning till befintlig bebyggelse.	Gråsparv häckar i håligheter i t ex. byggnader men också i buskar och alltid i anslutning till mänsklig bebyggelse. Den häckar ofta i kolonivis. Den svenska populationen motsvarar cirka 450 000 par.	Arten har minskat med 50% i Sverige under perioden 1980–2018. Det beror bl. a på sanering och omgestaltning av byggnader och omläggning av jordbruket	Arten skulle möjligen kunna gynnas av exploateringen, med fler buskar och livsmiljöer vid innergårdar och trädgårdar, samt bryn för födosök. Arten gynnas av småbiotoper i landskapet.	Nej. Vanlig art, som har mycket liknande livsmiljöer i närområdet, dessutom är området som planeras exploateras långt ifrån en lämplig biotop med främst asfalt och grus,

					dvs en liten påverkan.
Kråka (<i>Corvus cornix</i>)	Nattkvist intas i området. Boplats ej funnen i området, troligen har arten bo i närheten men inventeringsområdet ingår i reviret.	Kråkan bygger sitt bo i höga träd, i Sverige i slutet av mars eller i början av april. Kråka häckar mest i anslutning till odlad mark. Den förekommer i hela Sverige. Den svenska populationen motsvarar cirka 180 000 par.	Populationsminskningen de senaste 18 åren innebär emellertid att kriterierna för NT blir uppfyllda. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 24 (18-27) % under de senaste 18 åren.	Att lämna äldre högvuxna träd lämpliga för bobygge.	Nej. En vanlig art som kan dra fördel av urbaniseringen om boträd finns kvar i tillräcklig omfattning.
Svartvit flugsnappare (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	Två revir bedöms finnas, ett i norra delen och ett söder om Bällstavägen Trädgårdsmiljö bidrar till att arterna förekommer här. Möjlig häckning (3).	Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Den förekommer i större delen av landet. Populationen i Sverige uppskattas till 1 122 000 par.	Arten har tidigare bedömts som LC (livskraftig) men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för NT blir uppfyllda. Mellan 1980–2018 är minskningen 48%.	Håligheter för bo är en bristvara i landskapet i stort, så att montera fågelholkar är en effektiv hänsynsåtgärd.	Nej. Vanlig art samt att den fortsatt kommer finnas kvar i området på liknande sätt som idag, dvs. en liten påverkan på artens livsmiljö.
Stare (<i>Sturnus vulgaris</i>)	En konstaterad häckning med ungar som matades i delen av inventeringsområdet	Staren häckar i anslutning till jordbrukslandskap, i tätorter eller andra öppna marker. Staren är under häckningstiden	Arten är sårbar VU enligt den svenska rödlistan. Minskningen av den svenska populationen har pågått sedan åtminstone 1970-talet. Mellan 1975-1998 halverades det svenska	Håligheter för bo är en bristvara i landskapet i stort, så att montera fågelholkar i	Nej, artens livsmiljö bedöms inte påverkas nämnvärt då ny bebyggelse sker på främst

		beroende av gräsmarker med kort vegetation inom rimligt avstånd (<1 km) från boet för sitt födosök. Cirka 640 000 par i landet.	beståndet. Minskningen har sedan fortsatt under femtonårsperioden före 2014 har ytterligare 40-50% av alla starar försvunnit.	anslutning till lämpliga födosökmiljöer kan lokalt öka förekomsten.	öppen grus- och asfaltsmark.
Ärtsångare (<i>Curucca curucca</i>)	Ett till två revir bedöms finnas, åtminstone ett i nordöstra delen. Möjlig häckning (3).	Ärtsångare häckar i skogsbyn, buskmarker och trädgårdar. Den förekommer i hela landet norrut till ungefär Jämtland – Norrbotten. Populationen i Sverige motsvarar 145 000 par.	Minskningstakten har uppgått till 20 (0-40)% under de senaste 10 åren. Arten är rödlistad som nära hotad (NT).	Genom att plantera buskar och andra trädgårdsmiljöer inom nytt bebyggelseområde och utmed vägar så gynnas ärtsångaren.	Nej, skogsbyn och de flesta buskmarkerna i området samt närliggande trädgårdar finns kvar och det blir endast en liten påverkan.

Referens för ekologi och bakgrund om arterna kommer är: artfakta.se (SLU Artdatabanken 2023). Populationsdata är det hämtat från den lista på fåglar som Sverige rapporterat till EU i den s.k. artikel 12 rapporteringen för fågeldirektivet (Eionet, 2019). Rapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år. Den senaste rapportering skedde 31 juli 2019 och där gjordes en trenduträkning för perioden 1980–2018. Artdatabanken sammanställer rapporteringen av artikel 12 tillsammans med Lunds universitet på uppdrag av Naturvårdsverket (NV). Eionet är hemsidan där all data som Sverige rapporterade 2019 enligt fågeldirektivet finns publicerad.

Rekommendationer för att främja fågellivet

För att minska påverkan på fåglarna i Troll Olaskogen vid exploatering på de hårdgjorda delarna i området rekommenderas att i stor utsträckning bevara skogen med hålträd, död ved och ett varierat buskskikt. Det skulle ligga till grund för att fågellivet även i fortsättningen kan vara rikt.

En genomgripande gallring och borttagande av buskskikt skulle påverka fågellivet negativt och minska naturvärdet. Det är viktigt att bevara inslag som hålträd, död ved, tät undervegetation och blandade trädslag för att bibehålla artrikedomen av fåglar.

Många av våra "sångfåglar" sjunger från grenar och trädtoppar och där några arter häckar på marken eller i lågt i buskar. Genom att spara partier med tätare buskage och höga träd finns förutsättningarna kvar för grönsiska, rödhake, och koltrast att häcka. Stare och svartvit flugsnappare häckar i hålträd i bohål som större hackspett har hackat ur.

Andra positiva bieffekter vid bevarande av skogen är värda att nämna. Upplevelsen av ett stycke "äkta natur" inne i ett exploaterat bostadsområde är för många en livskvalitetshöjande tillgång. Skogen används av boende och omkringliggande förskolor till promenadstråk, naturupplevelser och utflykter. Flera av de stationära fågelarterna är lätta att få syn på för barn och vuxna, såsom talgoxe, blåmes, ringduva, skata, kråka och större hackspett. En förskola har satt upp insektshotell i skogen.

Figur 7. En omtyckt torraka i Troll Olaskogen. Sällan är spaningsplatsen tom. Bl a kråka, ringduva, större hackspett, grönfink, koltrast, stare och skata ses återkommande på grenarna. Trädet används även av kråkor för nattkvist.

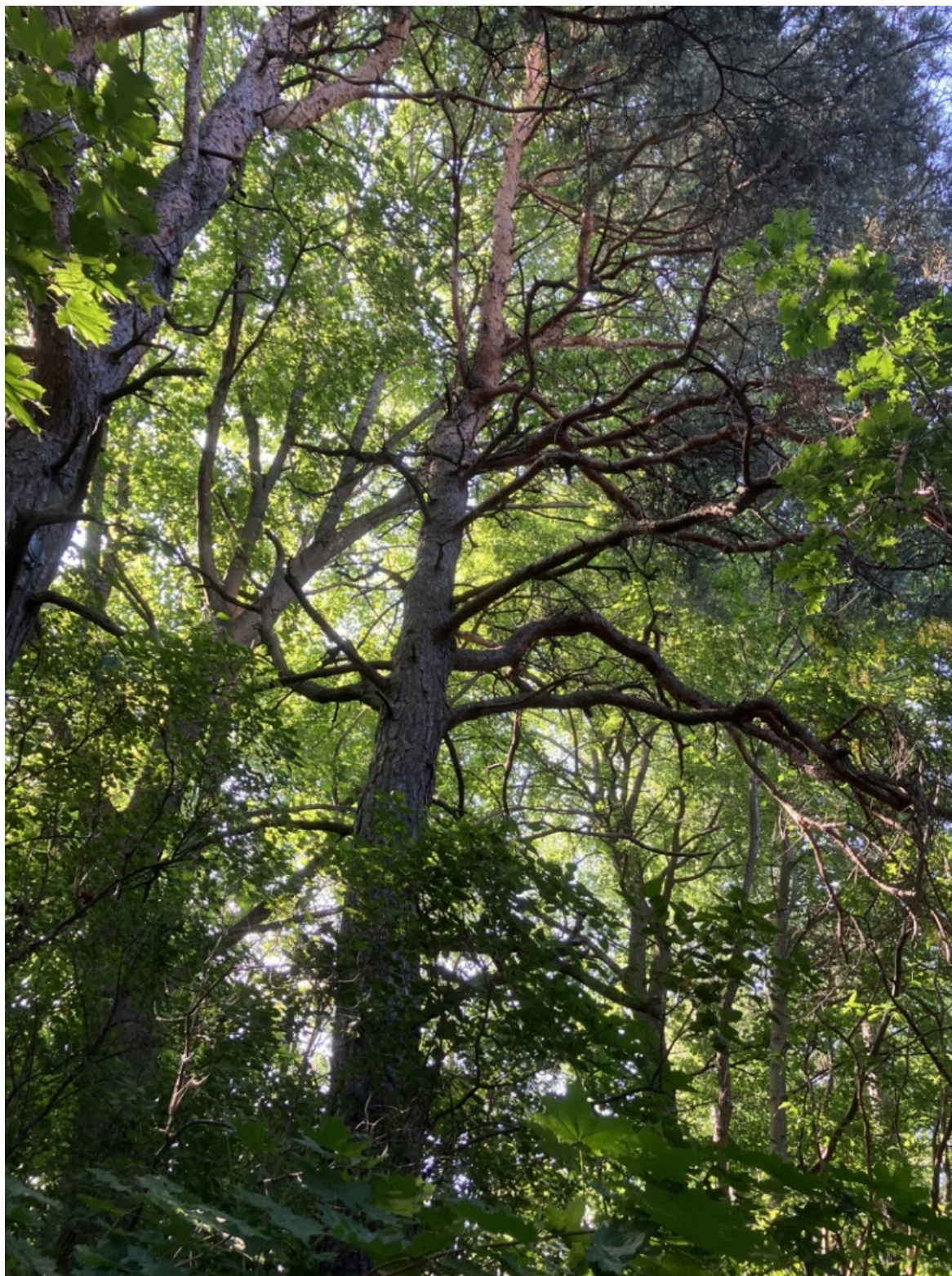
Figur 8. Gläntor och promenadstigar blandas med partier av mer tät vegetation. Den lövtäta undervegetationen utgör skydd åt småfåglar mot predation vid födosök och bobygge.

Figur 9. En förskola har satt upp insekthotell för att studera naturlivet. Många fåglar är insektsätare och en miljö rik på insekter är ofta också rik på fåglar.

Figur 10. Många bohål i en fortfarande levande gammal tall i den sydvästra delen.

Figur 11. Troll Olaskogen har många fågelarter på begränsad yta, och innehåller en mängd äldre träd. De kan erbjuda mer lämpade träd för bohål, en större volym av trädkronor och större ytor av bark att födosöka i, och en högre produktion av kottar med näringsrika fröer. Generellt är såväl artrikedom som diversitet och abundans för fåglar högre i äldre skogar.

Figur 12. Död ved i Troll Olaskogen. Insekter i död ved är viktigt för födotillgången för många fågelarter.

Referenser

- Birdlife Sverige (2022). *Program för fågelskydd och naturvård. Version 2022-02-12.*
- Naturvårdsverket (2009). *Handbok för artskyddsförordningen.* Del 1 och 2. Handbok 2009:2 och 2009:3. ISBN 978-91-620-0160-5 och 978-91-620-0161-2.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen (2022). *Ny vägledning – tolkning av förändringar i artskyddsförordningen – fridlysning fåglar i samband med skogsbruk.* Diariennr. Nv-04718-22 [Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk \(naturvardsverket.se\)](#)
- Naturvårdsverket (2023). Artskyddshandboken och vägledning om artskydd. [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd>.
- SLU Artdatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020.* SLU, Uppsala.
- SLU Artdatabanken (2022). *Artfakta – naturvård.* SLU, Uppsala.
- Svensk fågeltaxering (2021). *Svenska fågelindikatorer (utdrag ur Årsrapporten för 2021).* LU, Lund.
- Webbsidor:
- Eionet där all data som Sverige rapporterade enligt fågeldirektivet 2019 finns publicerad. Täcker perioden 1980-2018 (mest aktuella) <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/report?period=3&country=SE>

Bilagor

Bilaga 1. Tabell över häckningskriterier

Möjlig häckning	Säker häckning
1. Obs under häckningstid	11. Avledningsbeteende, adult spelar skadad
2. Obs under häckningstid och i lämplig biotop	12. Använt bo påträffat
3. Sjungande hane eller andra häckläten	13. Nyligen flygga ungar eller dunungar (borymmare)
4. Par i lämplig biotop	14. Adult in/ut från bo på sätt som visar att boet är bebott
Trolig häckning	15. Adult med exkrementssäcker
5. Permanent revir (>2 dagar)	16. Adult med föda till ungar
6. Spel, lekar, parning	17. Äggskal påträffade
7. Besök vid sannolik boplatz	18. Bo där adult setts ruvande
8. Adult upprörd, varnande på grund av ägg eller ungar i närheten	19. Bo där ungar hörts
9. Adult med ruvfläckar	20. Bo där ägg eller ungar setts
10. Bobygge, utgrävning eller uthackande	